

TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ

HAVACILIK ve UZAY BİLİMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KALİTE YÖNETİM UYGULAMALARININ
ÖRGÜTSEL KURUMSALLAŞMAYA ETKİSİ:**

MehmetAli CANDAN

**İşletme Bilim Uzmanı
(Master of Science)**

Bu araştırmanın temel amacı :

Kalite Yönetimi Uygulamalarının, işletmelerin örgütsel kurumsallaşma süreç ve uygulamalarına olan etkisini incelemektir.

Bu çalışma:

İşletmelerin kurumsallaşabilmek için gereksinim duydukları kalite yönetim uygulamalarını, ne ölçüde kullandıkları ve bu kalite uygulamalarının, örgütsel kurumsallaşmaya katkı sağlayıp sağlamadığı sorusuna yanıt bulabilmek için hazırlanmıştır.

Konu ile ilgili:

Kalite ve Kurumsallaşma kavramının uluslararası ve yerel literatür taraması yapılmış, geniş bir etki alanına sahip iki kavram arasındaki ilişki, işletmelerin kurumsallaşmasındaki ortak yönleri bağlamında incelenmiştir. Bu araştırmada evrenin geniş olmasından dolayı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın örnekleme seçilirken ise “Basit Rastgele Örnekleme” tekniği kullanılmıştır.*

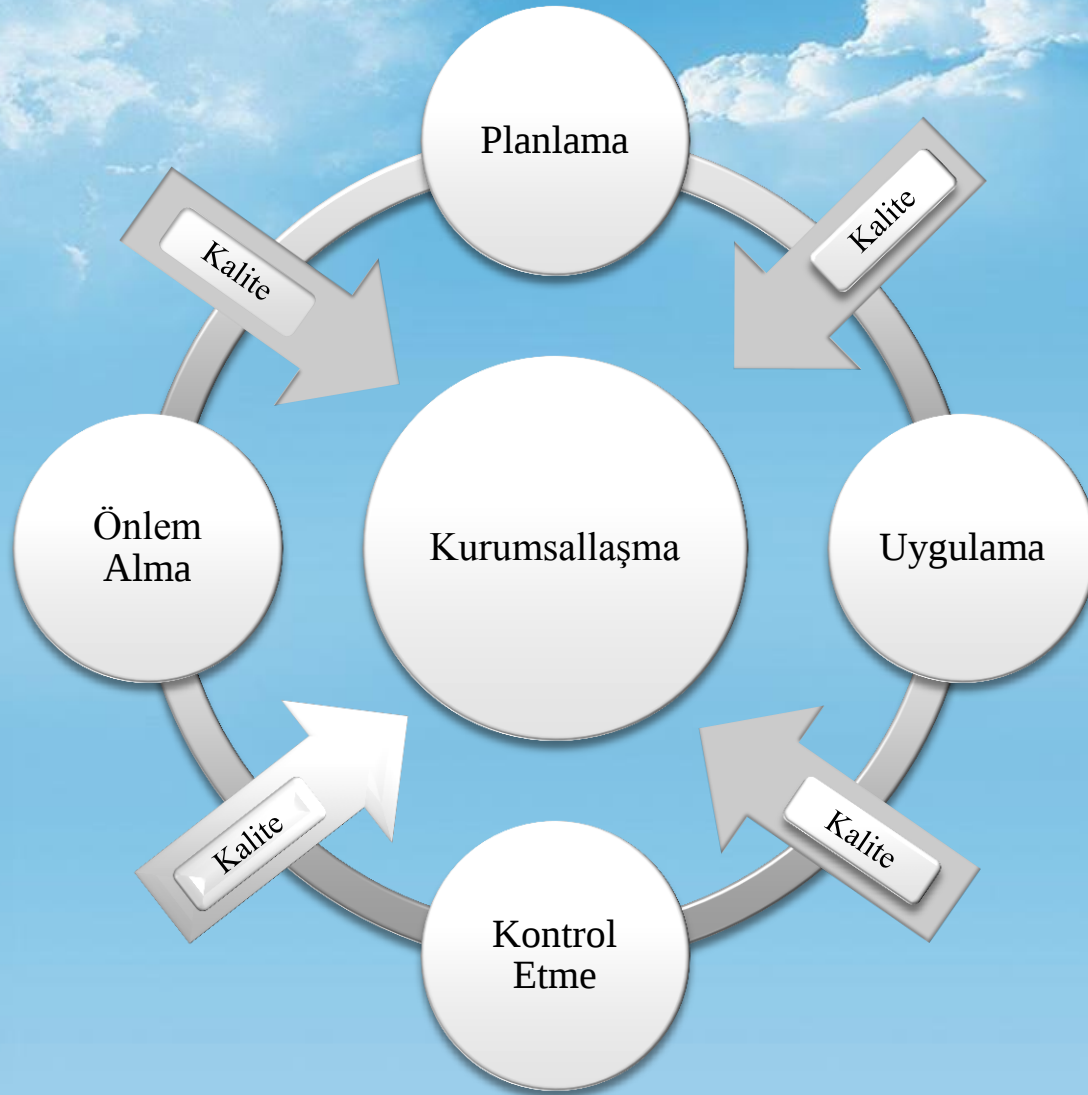
*İşçil, N. (1977). Örnekleme Yöntemleri. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.

Araştırmanın Evreni:

Kalite anlayışının temeli kabul edilen Planlama, Uygulama, Kontrol Etme, Önlem Alma prensiplerinin, İşletmelerin Kurumsallaşmasına etkisini inceleyebilmek için, Ankara ilinde kalite sistemi uygulayan 1270'e yakın Kurumlar vergisi mükellefinden inşaat sektöründe faaliyet gösteren 600 civarında firma araştırmanın evrenini oluşturmuştur.*

Araştırmanın Evreni:

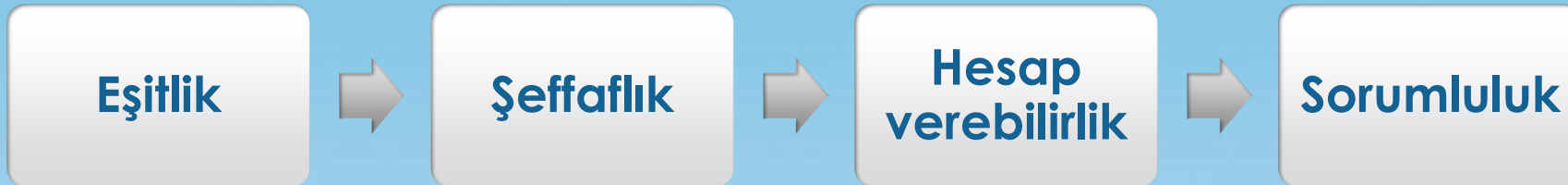
Evren içerisinde yer alan, 300'e yakın inşaat firmasına anket metni gönderilmiş ve bu anket metinlerinden 200 civarında kullanılabılır yanıt elde edilmiştir. Burada hedeflenen amaç, evren içindeki örneklem varlığından yola çıkarak evren üzerindeki etkileri ortaya çıkarabilmektir.*

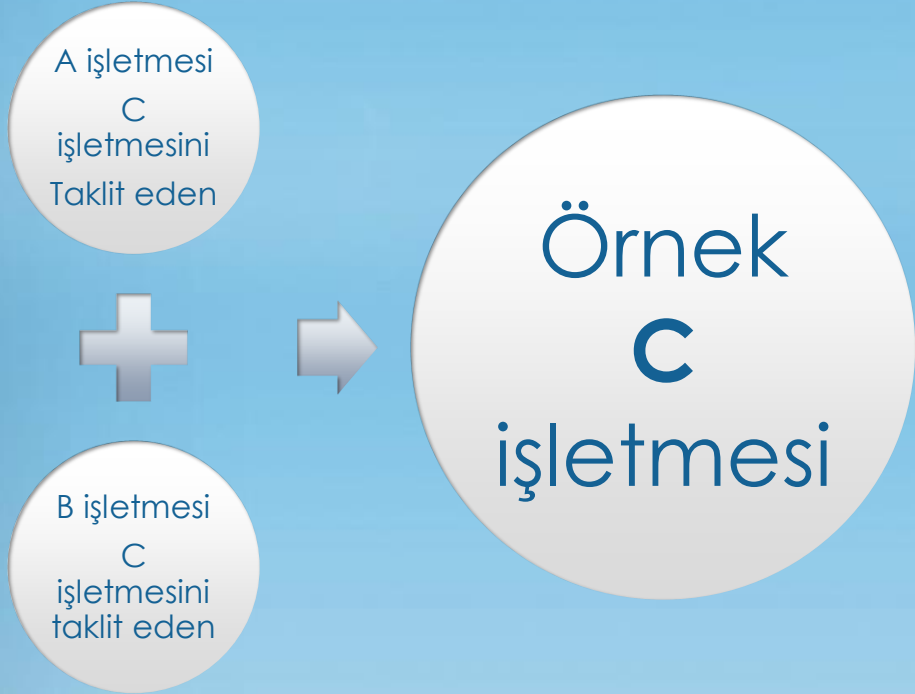

Amaç doğrultusunda oluşturulan Teorik Model

Uluslararası literatürde:

Kalite ve kurumsallaşma olgusu ülkeden ülkeye farklılık arz etmektedir. Fakat ortak nokta olarak uluslararası yazında kurumsal yönetim ilkeleri olmazsa olmaz kabul edilmektedir. Bu ilkeler;

Uluslararası literatürde:

Kalite ile kurumsal hale gelmenin işletmeler arasındaki izomorfizm (eşbiçimlilik) benzeşme ile gerçekleştiği görüşü ön plana çıkmaktadır

Uluslararası alanda:

En güncel araştırma; OECD* nin (2004) yayınladığı Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Deloitte*nin (2007) ortaya koyduğu Deloitte Kurumsal Yönetim Serisi yol gösterici niteliktedir. Ayrıca Japonya'da ekol haline gelen Deming Kalite sistemi (1951) kurumsal yönetim uygulamalarının temelini oluşturmaktadır.

*Organisation For Economic Cooperation and Development (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)

*Deloitte, dünya çapında birbirinden bağımsız firmalarda çalışan binlerce profesyonelin birbirleriyle işbirliği içinde denetim, danışmanlık, kurumsal ..finansman, kurumsal risk yönetimi ve vergi ile ilgili hizmetleri müşterilerine sunduğu bir markadır

Yerel literatür taramasında :

Türkiye’de ise var olan kurumsallaşma anlayışının şekillenmesini sağlayan çıktılar genellikle, ulusal basındaki haber ve yazılar, mesleki örgütlerin oluşturduğu yayınlar, internet siteleri, girişimciler ve aile işletmeleri için yazılmış kitaplar, kongre, konferans ve sempozyum bildirilerinden meydana gelmektedir.

Ulusal anlamda, Türkiye Kalite Derneği (KALDER) Avrupa Kalite Derneğinin (EFQM)* iş birlikçi ortağı olarak, TÜSİAD* ile birlikte kurumsallaşma bilinci oluşturmaya çalışmaktadırlar.

*EFQM (Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı)

*TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği)

Yerel literatürde :

Ayrıca girişimcilerin kurumsal hale gelebilmesi için 1989 yılında TOSYÖV, 1990 da Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından devlet destekli olarak kurulan KOSGEB çalışmalar yapmaktadır. Bunlara ilave olarak Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) 2003 yılında adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk ilkeleri üzerine inşa edilen kurumsal yönetim anlayışının kavranabilmesi için tüm sektörlerle yönelik yol gösterici çalışmaları uluslararası kurumsallık ilkeleriyle eşzamanlı olarak başlatmıştır.

*TOSYÖV (Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı),

*KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)

Yerel literatür taramasında :

Ülkemizdeki en güncel gelişme ise, genel kabul görmüş kurumsal yönetim ilkelerinin, devlet tarafından desteklenerek, 1 Temmuz 2012 tarihinde Türk Ticaret Kanunu'nda yayınlanması ve yürürlüğe girmesidir. Bu da göstermektedir ki; yerel kurumsallaşma anlayışının uluslararası anlayışla, yani eşbiçimlilik diğer adıyla eş-şekilcilik (izomorfizm – isomorphism) olarak da kabul edilen teoriyle paralel olarak ilerlemektedir.* Fakat ülkemizdeki merkeziyetçi yaklaşım nedeniyle gelişim yavaş seyretmektedir.

*Koçel, T. (2010). İşletme Yöneticiliği, İstanbul: Beta Yayıncılık.

Varsayımlar:

Ulusal anlamda, araştırmaya başlamadan önce Kalite Yönetim Uygulamalarının Türkiye de kurumsallaşma boyutunda etkin kullanılıp kullanılmadığı sorunsalı veyahut sadece aile işletmeleri tarafından kullanıldığı gibi bir öngörü hakimdi. Bu öngörü üzerine inceleme, aile şirketi kısıtlaması olmaksızın genel olarak yapılmış ve bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma çerçevesi:

Çalışmanın ana kısmı Kalite kavramı ve Kalite Yaklaşımları ile Kurum kavramı ve Kurumsallaşma yaklaşımları olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci kısımda;

İçerik olarak kalitenin geçmişten günümüze gelinceye kadar geçirdiği evrimler ve kalite boyutlarına değinilmiş, çeşitli bilim adamlarının kalite görüşleri ve onların çalışmaları doğrultusunda kalitenin geldiği nokta açıklanmaya çalışılmıştır.

İkinci kısımda;

İşletmelerin kendilerine özgü iş yapma modeli geliştirmeleri ve bu süreci sürdürülebilir hale getirebilmeleri için gerekli olan kurumsallaşma anlayışının uluslararası boyutu incelenmiş, örgütlerin kurumsallaşabilmesinde ortaya çıkan temel boyutlar ve kurumsal yönetim ilkelerine değinilmiştir.

Kapsam ve sınırlama ;

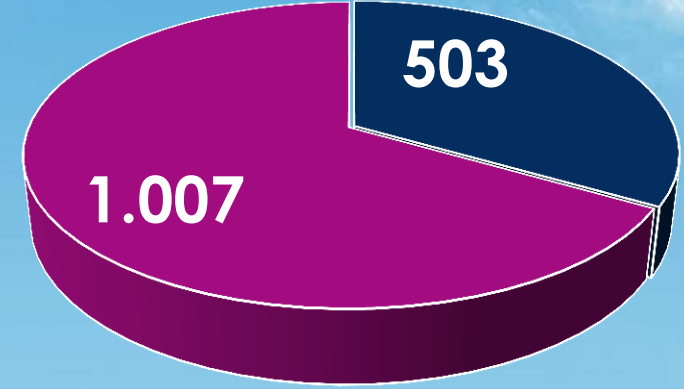
Kalitenin kurumsallaşmaya etkisinin olup olmadığı varsayımından yola çıkılarak yapılan araştırmada; kapsam genişliği ve inceleme gücünden dolayı evrende sınırlamaya gidilmiştir. Bu kapsamda inşaat sektöründeki firmalar üzerinde çalışılmış ve örneklem yöntemiyle anketler elden dağıtılarak, geri toplanmış ve veriler SPSS* istatistiksel veri programında işlenerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

*SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), İstatistiksel Veri Analizi

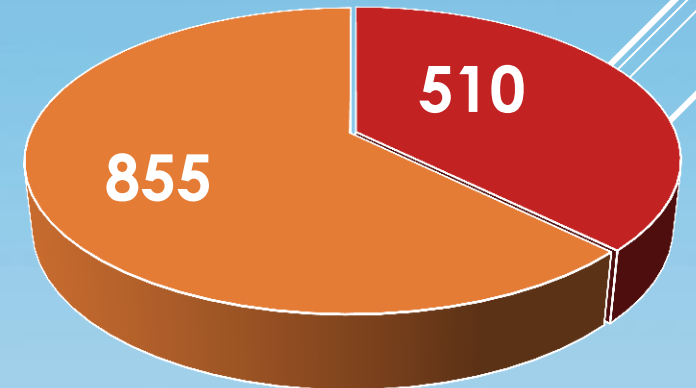
Yapılan araştırmada ortaya şu bulgular çıkmıştır ;

Kalite Yönetim Uygulamaları faktör yükleri **0.503 - 1.007** arasında, örgütsel kurumsallaşma faktör yükleri **0.510 - 0.855** arasındadır. Bu değerler araştırmadaki soru gruplarının birbiri ile ilişkili olduğunu, kullanılan ölçek ve değişkenlerin içerik açısından, uygun, tutarlı ve geçerli olduklarını ortaya koymaktadır.*

Kalite Faktör Yükleri

Kurumsallaşma Faktör Yükleri

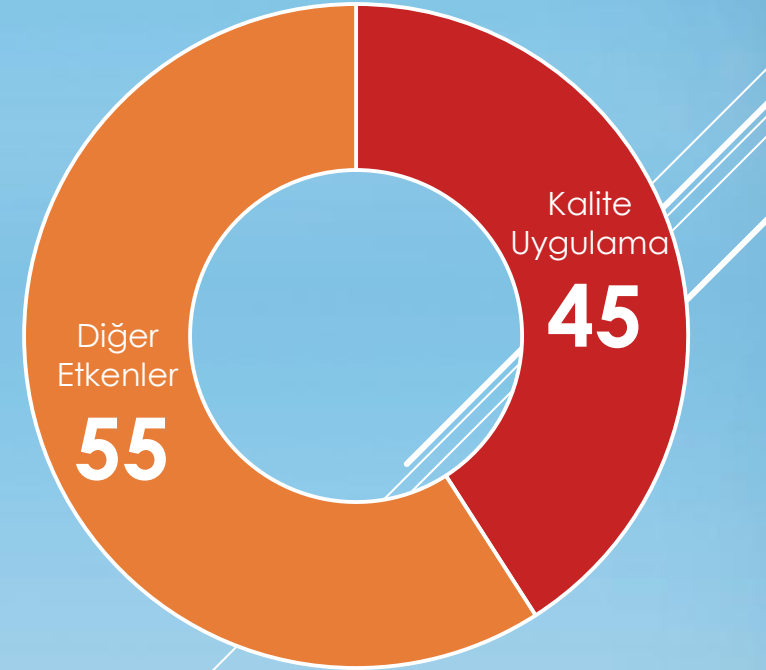

Regresyon analizine göre;

Çalışma modelinde işaret edilen bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken olan kurumsallaşma üzerindeki etkilerini gösteren, çoklu regresyon analizindeki R^2 değeri, **0,450** olarak bulunmuştur.

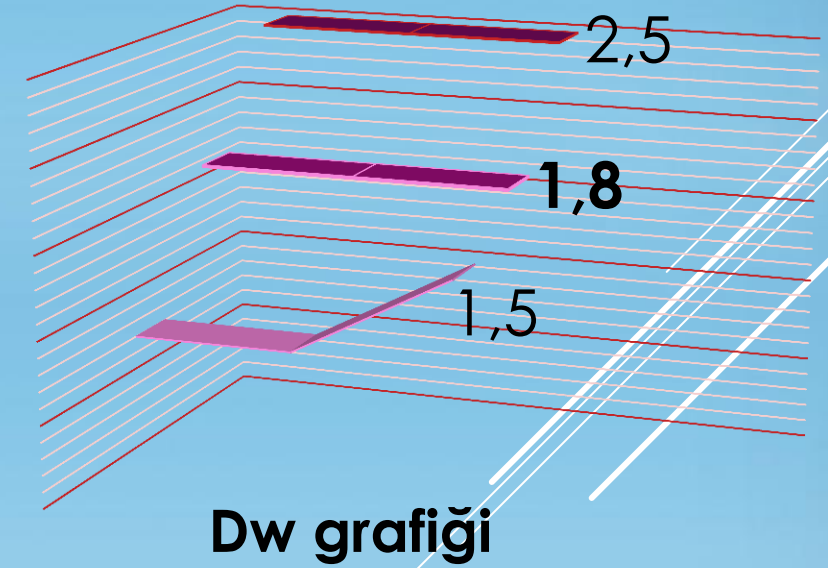
Yani Kalite Uygulamalarının, örgütsel kurumsallaşmanın ortaya çıkmasında yaklaşık % **45**'lik bir istatistiksel etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Örgütsel Kurumsallaşma

Durbin Watson (DW) ;

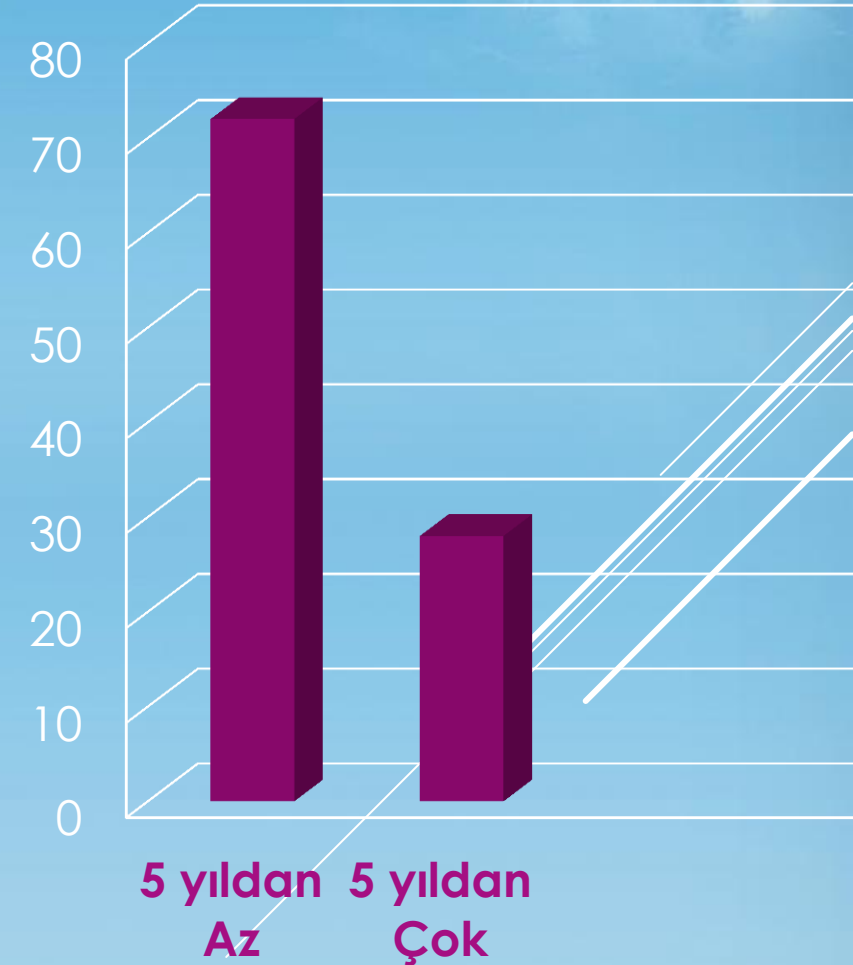
Ayrıca çalışmada göz önünde bulundurulması gereken bir başka değer de Durbin Watson*(DW) testidir. Bu test sonucunun **1,5** ile **2,5** arasında olması arzulanan bir durumdur. Araştırmada Regresyon modelinde bu değer **1,882** aralığında bulunmuştur. Bu bulgulara bağlı olarak, kalite yönetim uygulamalarının örgütsel kurumsallaşma ile yakından ilgili olduğu çıkarımı elde edilmiştir.

Araştırmada;

Ortaya çıkan diğer sonuçlardan bazıları, inşaat sektöründeki firmalarda çalışanların **%72'sinin 5 yıldan az** zamandır aynı yerde çalışıyor olması, işletme sahibi/sahiplerinin inanç ve değerleri işletmeye yansıtma değerinin **% 44,5** seviyesinde çıkması,

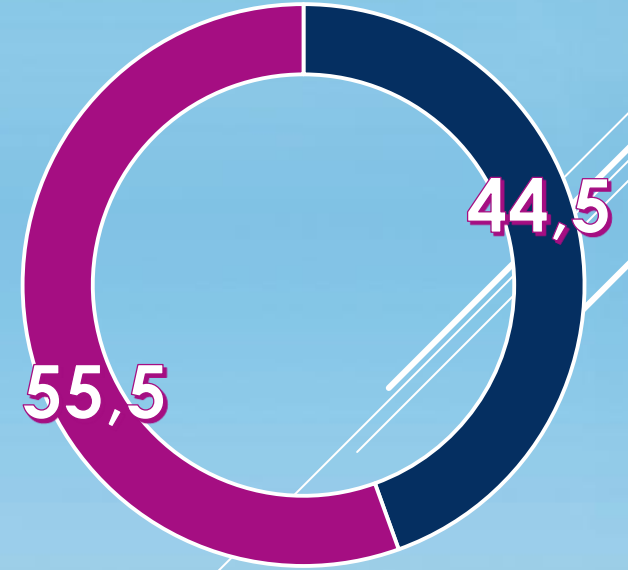
Çalışan Sürekliliği

Araştırmada;

İşletmedeki personelin yüksek performansa bağlı olarak ödüllendirilmesinin % 44,5 seviyesinde olması, adillik-eşitlik ve hesap verebilirlik boyutu içerisinde değerlendirildiğinde, bu ifadelerin yönetim anlayışıyla ilgili olduğu görülmektedir. Belirtilen ifadelere katılımın % 50 ye yakın olması, Türkiye’deki inşaat işletmelerindeki örgütsel kurumsallaşma düzeyinin ortaya yakın olduğu, fakat tam yeterli seviyede olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Personel Ödüllendirme

Araştırmanın önemi;

Türkiye’de yapılan kurumsallaşma araştırmalarının neredeyse tamamı aile şirketleri üzerinde yapılmış ve birbirine benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmayı ulusal yazındaki benzerlerinden ayıran çizgi ise hiçbir kısıtlama olmaksızın küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde rastgele örneklem metodu kullanılarak araştırmanın tamamlanmış olmasıdır.

Araştırmanın önemi;

Kalite ve örgütsel kurumsallaşmanın birbirini tamamlayan kavramlar olduğuna dikkat çekilmiş, kurumsallaşma ilkeleri ve kalite prensiplerinin, işlerin daha doğru bir şekilde yönetilmesinde yani işletmelerin profesyonel hale gelmelerinde itici bir güç görevi üstlendiği kanısı oluşmuştur.

Araştırmanın önemi;

Bununla birlikte kalite sisteminin uygulamada, iş ve görev tanımlarını yazılı hale getirmesi, yetki ve sorumlulukları belirlemesi, işletmelerin kurumsallaşmasına pozitif yönde etki etmektedir denilebilir.

Araştırmanın önemi;

Çünkü, araştırmada çalışanların « kalite yönetim sisteminde, tüm işlerin tanımlanması çalışanları uzmanlaştırmış, verimliliği artırmıştır » sorusuna %90 oranında olumlu görüş bildirmeleri bu savı destekler niteliktedir.

Araştırmanın önemi;

Örgütlerin profesyonelleşmesine katkı sağladığının tespiti açısından çalışanlara **yöneltilen** « kalite sistemi, işletmemiz tarafından etkin kullanılmaktadır, kurumsallığa katkı sağlamaktadır » **sorusuna olumlu cevabın %82,5 seviyesinde çıkması,** çalışmanın kendi alanındaki araştırmalara yol gösterici olacağı ve literatüre de katkı sağlayacağı görüşünü oluşturmuştur.

Görüş;

Yapılan araştırma göstermiştir ki kurumsallaşma uzun bir yolculuktur ve kalite yönetim uygulamaları bu yolculukta bir başlangıç noktası olarak görülmelidir. İşletmelerin kalıcı olabilmeleri ve kuşaktan kuşağa aktarılabilecek bir yapının ortaya çıkabilmesi için kalite yönetimi uygulamaları yanında işletmelerin başka etkenleri de dikkate almaları gerekmektedir.

Öneri;

Bu paralelde bundan sonra yapılacak incelemelerde işletmelerin kurumsallaşması için kalite yönetim uygulamalarına ilave olarak : Teknik süreçler (üretim), Ticari süreçler (satın alma ve satma), Muhasebe süreçleri (kayıtların tutulması) Finans süreçleri (kaynak temini ve kullanımı) Güvenlik süreçleri (işyerinin ve personelin güvenliği, bilgi güvenliği) gibi konularda da araştırmacıların inceleme yapması, kurumsallaşmayla ilgili yazındaki diğer eksik yönleri tamamlayacaktır.

TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ

HAVACILIK ve UZAY BİLİMLERİ

TEŞEKKÜRLER...